

Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift

Tema

Fra data til beslutninger

Årgang 14 nr. 26 / 2019

Titel

Fra data til beslutninger – hvordan får vi en bredere forståelse af universitetsuddannelsernes værdi og betydning?

Forfattere

Tina Bering Keiding

Sidetal

1-4

Udgivet af

Dansk Universitetspædagogisk Netværk, DUN

URL

› <http://dun-net.dk/>

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives ift. ovenstående bibliografiske oplysninger.

© Copyright

DUT og artiklens forfatter

Fra data til beslutninger – hvordan får vi en bredere forståelse af universitetsuddannelsernes værdi og betydning?

Tina Bering Keiding^{a,1}

^aCenter for Undervisningsudvikling og Digitale Medier, Aarhus Universitet

Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift har inviteret Tina Bering Keiding til at indlede temanummeret på baggrund af hendes åbningstale ved konferencen med temaet Fra data til beslutninger, som blev afholdt af Dansk Universitetspædagogisk Netværk den 17. til 18. maj 2018.

I foråret 2018 udkom rapporten "Universitetsuddannelser til fremtiden" (UFM & UUU, 2018). Et digert værk, som forsøger at beskrive værdien af universitetsuddannelserne samt at identificere aktuelle og fremtidige udfordringer og udviklingsmuligheder for disse. I dette indlæg vil jeg diskutere, dels hvorledes universitetsuddannelsernes værdi kommer til udtryk i rapporten, dels hvilke uddannelsespolitiske konsekvenser rapportens iagttagelsesmåde kan have. Afslutningsvist vil jeg rejse spørgsmålet, om de universitetsdidaktiske forskningsmiljøer kan – og skal – gå sammen om at forsøge at udvide den måde, hvorpå vi empirisk beskriver universitetsuddannelsernes værdi og betydning for samfundet og for den enkelte.

Værdien, der blev væk

Som læser af rapporten og som deltager i Udvalget om bedre universitetsuddannelser (UUU) er jeg ikke i tvivl om, at universitetsuddannelser generelt ses som værdifulde for både samfundet og de studerende, som tager en uddannelse. Et par eksempler fra rapporten:

Gode uddannelser udvider vores horisont, giver valgmuligheder i livet og engagement til at leve som aktive borgere på arbejdsmarkedet og i vores demokrati. [...] Det er en investering, der kan betale sig, for universitetsuddannelserne giver stor værdi både for den enkelte og for samfundet. Kandidater fra universiteterne løser opgaver på højt niveau, de bringer den nyeste forskningsbaserede viden ud i vores samfund, og de bidrager med kritisk stillingtagen og engagement. (UFM & UUU, 2018, s. 8).

Et højt uddannelsesniveau har således betydning for den enkeltes livskvalitet og velfærd. Eksempelvis er der en veldokumenteret sammenhæng mellem uddannelseslængde og sundhed og deltagelse i samfundet, som begge øges i takt med et stigende uddannelsesniveau. [...] Ud fra et demokratisk ideal er det værdifuldt at opnå forudsætningerne for at deltage i samfundet gennem uddannelse, da evnerne til at deltage giver mulighed for at omsætte sine præferencer til indflydelse. Empiriske studier peger på, at deltagelse i såvel politiske, lokale og samfundsmæssige foretagender generelt er højere blandt universitetsuddannede (UFM & UUU, 2018, s. 83-84).

Efter disse indledende rammesætninger præget af et holistisk blik på værdien af universitetsuddannelser reduceres beskrivelserne af universitetsuddannelsers værdi dog i rapporten

---

¹ Kontakt: keiding@tdm.au.dk

til samfundsøkonomisk værdi (UFM & UUU, 2018, s. 78ff). Der tales om universitetsuddannelsernes bidrag til samfundets velstand, om samfundsøkonomisk værdi af et højere uddannelsesniveau, om samfundsøkonomisk afkast af uddannelse og uddannelsernes økonomiske værdiskabelse, herunder beskæftigelse og livsindkomst for den enkelte. Den økonomiske værdiskabelse opgøres konsekvent i forhold til dimittendernes deltagelse på arbejdsmarkedet, selv om det et enkelt sted anføres, at sundhed og deltagelse i samfundet øges i takt med uddannelsesniveaut (s. 84).

Dermed iagttages værdien af universitetsuddannelser gennem det man, med henvisning til den tyske sociolog Niklas Luhmann, kan betegne som det økonomiske systems kode: overskud eller ikke-overskud (f.eks. Luhmann, 2000, s. 526 for en kort introduktion). Eller sagt på en anden måde: Rapporten afgør værdien af universitetsuddannelser ud fra spørgsmålet om, til hvad og hvor meget det rent økonomisk kan betale sig for samfundet at uddanne dets medborgere og for den enkelte at tage en uddannelse. Og selv et meget hurtigt blik gennem rapporten efterlader ingen tvivl om, at der er umådelige mængder af data til rådighed for sådanne beskrivelser.

I modsætning hertil forbliver beskrivelsen af andre former for værdi og betydning af universitetsuddannelserne på et meget abstrakt niveau. Denne ensidighed i blikket forklares således:

Mange af de værdifulde effekter, herunder ikke mindst de ikke-økonomiske gevinster, er imidlertid meget svære at måle. Fokus er derfor rettet mod universitetsuddannelsernes samfundsøkonomiske værdi. (UFM & UUU, 2018, s. 20).

Kan det ikke tælles, tæller det ikke

Det er ikke mit ærinde at anfægte, at spørgsmålet, om hvorledes universitetsuddannelser bidrager positivt til samfundets velstand, er en relevant optik i en uddannelsespolitisk diskussion. Men jeg vil gerne pege på nogle mulige konsekvenser, hvis – eller når – den økonomiske optik og snæver nyttetænkning i forhold til arbejdsmarkedet bliver det eneste empiriske grundlag for de iagttagelser af uddannelsessystemet, der informerer politiske beslutninger.

For det første, og grænsende til det banale, betyder det, at alt, hvad der ikke kan beskrives/opgøres økonomisk i forhold til arbejdsmarkedet, falder uden for værdibegrebet og dermed bliver ikke-eksisterende i forhold til at informere det politiske system. Selvom det nævnes, at uddannelse bidrager med andet og mere end samfundsøkonomisk værdi, forbliver disse beskrivelser på et så abstrakt niveau, at de som empirisk realitet og afsæt for politiske beslutninger mest af alt får karakter af en forlegenhedskategori: Vi ved, at der er noget væsentligt derude, men vi kan ikke beskrive det, og dermed heller ikke inddrage det som beslutningsgrundlag.

For det andet er jeg skeptisk over for det ensidige fokus på værdiskabelse, der lægges hen over universitetsuddannelserne. Selv når begrebet udvides til "bløde former" for værdiskabelse, der ikke opgøres økonomisk men i mere kvalitative kategorier, sådan som vi ser i dele af den nyere entreprenørielle didaktik, er der tale om en optik, der lægger sig tæt op af den økonomiske kode. Vi taler stadig om +/- værdiskabelse, blot med et bredere værdibegreb, som supplerer det økonomiske systems positiv-værdi (overskud/gevinst), såsom: at agere i samfundet, at tage vare på eget liv og karriere og at kunne iværksætte initiativer, der skaber værdi for andre, kulturelt, økonomisk og socialt (fx Rasmussen, Revsbeck, Moberg 2015)

At uddannelse bidrager til værdiskabelse betyder ikke, at *nytte* er den eneste relevante optik til at beskrive, hvorfor samfundet skal sikre mulighed for, at dets borgere kan uddanne sig. I den dannelseseoretiske didaktik formuleres almen dannelse som den dimension af undervisningen, der ikke er rettet mod bestemte erhverv (real dannelse), men mod at forme eller (ud)danne den lærende, fordi denne dermed får mulighed for at repositionere sig i verden, både erkendelsesmæssigt og handlingsmæssigt, uden at uddannelsessystemet på forhånd søger at specificere disse muligheder (Korsgaard, Kristensen, & Siggaard Jensen, 2017). Sagt med andre ord skal uddannelsessystemet i denne optik tilbyde et indhold (matter), men selve betydningen af indholdet, og hvordan indholdet helt konkret åbner verden for den enkelte (meaning), anses som et anliggende mellem den lærende og indholdet (Hopmann, 2007).

For at skabe en både mere nuanceret og mere konkret forståelse af, hvorfor universitetsuddannelser er væsentlige for både samfundet og den enkelte, vil det derfor være relevant *også* at kunne tilbyde robuste beskrivelser af, hvorledes universitetsuddannelser former de studerende som personer og som medborgere, og hvad dette *betyder* på både kort og lang sigt for de uddannedes livsløb, både på arbejdsmarkedet, i civilsamfundet men ikke mindst for deres oplevelse af deres eget liv.

Jeg tror bestemt, at UUU har ret, når de i rapporten anfører, at det er svært at måle værdier og betydninger, som ligger ud over hvad der kan trækkes ud af diverse registre. Men at noget er svært at måle betyder jo ikke nødvendigvis, at man skal undlade at gøre forsøget.

Jeg vil ikke her forsøge at komme med konkrete bud på, hvilke teorier og metoder, der vil kunne løfte et sådant forehavende. Men jeg tror for det første, at vi skal orientere os bredt mod nogle af den pædagogiske filosofis og dannelseseoretiske didaktiks svar på det grundlæggende spørgsmål: Hvorfor uddanne og til hvad? For det andet tror jeg, at analysestrategien (også) skal give mulighed for generaliseringer og sammenligninger. Det vil sige, at den skal vove det ene øje og forsøge at operationalisere de kvalitativt orienterede beskrivelser af uddannelsens betydning for samfundet og den enkelte på en måde, så de kan danne grundlag for kvantitativt orienteret forskning, statistiske analyser og generaliserende udsagn. Ellers forbliver denne nye stemme fra den universitetspædagogiske forskning – alle øvrige kvaliteter ufortalte – for svag og kontekstbundet til for alvor at kunne gå i dialog med og med vægt udfordre og supplere de nuværende analyser.

Jeg vil derfor slutte af med at invitere interesserede til et møde på Aarhus Universitet i forsommeren 2019 med henblik på at drøfte, dels hvordan vi kan *udvide værdibegrebet* i de nuværende beskrivelser af værdien af universitetsuddannelserne, så de inkluderer mere end blot økonomisk gevinst gennem deltagelse på arbejdsmarkedet, dels hvordan vi empirisk kan *beskrive betydningen* af universitets(ud)dannelse for den enkelte i forhold til hans/hendes livsløb. Og gerne med afsæt i sådanne drøftelser udvikle et fælles forskningsprojekt, som forsøger at måle det som nok er svært at måle, men som på den anden side er for betydningsfuldt til ikke at indgå i det uddannelsespolitiske beslutningsgrundlag.

Referencer

- Hopmann, S. (2007). Restrained Teaching: the common core of Didaktik. *European Educational Research Journal*, 6(2), 109-124.
- Korsgaard, O. F., Kristensen, J. E. F., & Siggaard Jensen, H. (2017). *Pædagogikkens idehistorie*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Luhmann, N. (2000). *Sociale systemer*. København: Hans Reitzels.
- Rasmussen, Revsbeck, Moberg (2015) Taksonomi for entreprenørskabsuddannelse, Fonden for Entreprenørskab. Tilgængelig på <http://www.ffe-ye.dk/media/538364/taksonomi-i-entreprenoerskabsuddannelse-til-net.pdf>
- UFM & UUU. (2018). *Universitetsuddannelser til fremtiden*. Hentet fra København: <https://ufm.dk/publikationer/2018/filer/rapport-universitetsuddannelser-til-fremtiden.pdf>